

Convenció Ajuntament+Sostenible

Grup de treball: ambientalització d'obres i construcció i rehabilitació d'edificis públics

Informe de la segona reunió del grup de treball: proposta d'accions clau

Novembre
2009

Ajuntament de Barcelona

Barcelona
pel Medi
Ambient

Índex

1. Introducció.....	3
2. Presentació marc	4
3. Resultats obtinguts de les respostes del formulari previ	5
4. Treball de grup per a la concreció d'actuacions consensuades	9
4.1. Ambientalització d'obres	11
4.2. Establiment d'estàndards ambientals	12
5. Altres consideracions destacables	16
6. Aportacions del grup de treball al document final de la Convenció A+S	17
7. Sinergies de les actuacions entre grups de treball	19
ANNEX 1: Fotografia del grup	20

1. Introducció

Dades de la reunió

Dia: 12/11/2009.

Lloc: Sala d'Actes de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB) – Pl. Espanya, 5.

Hora: 9 – 12 hores.

Visita tècnica: Dipòsit de retenció d'aigües pluvials de Joan Miró.

Objectiu de la sessió de treball

Concreció del Pla d'Acció del Pla Ajuntament+Sostenible (en endavant, A+S) en quant a l'ambientalització d'obres i construcció i rehabilitació d'edificis públics.

Assistents

Relator: Joan Andreu Verdaguer, Medi Ambient.

Facilitadora: Bettina Schaefer, Ecoinstitut Barcelona.

Assistents de la segona sessió del Grup de Treball		
Nom	Cognoms	Departament
Cristòfol	Querol Lacarte	Patronat Habitatge.
Margarita	Parés Rifà	Medi Ambient.
Montse	Rivero Matas	Medi Ambient.
Jordi	Santiago Lozano	Medi Ambient.
Xavier	Cuello Vivas	Consorci Educació.
Jordi	Grau Giménez	Consorci Educació.
Isabel	Martínez	Districte Eixample, Llicència d'obres.
Raquel	Belda	B:SM Projectes.
Cristina	Castells Guiu	Agència de l'Energia de Barcelona.
Oriol	Altisench Barbeito	Bagursa – Marina.
Guillermo	Hurtado Romero	I.M.de Persones amb Disminució (IMDB).
Pere	Camps	BIMSA
Xavier	Pascual Prat	B:SM Construccions.
J. Andreu	Verdaguer	Medi Ambient.
Ramon	Casanovas	Districte Nou Barris
Miriam	Soriano Chacón	Urbanisme, Departament Infraestructures.
Antoni	Giral Sánchez	Gestió i Normalització - Medi Ambient.
Helena	Barracó i Nogués	Millora Contínua - Medi Ambient.
Xavier	Felip Garcia	Millora Contínua - Medi Ambient.
Albert	Carreras Carrasco	Millora Contínua - Medi Ambient.

2. Presentació marc

La segona sessió dels grups de treball té l'objectiu de definir i concretar quines són les accions clau a desenvolupar en l'horitzó 2012 per cada un dels grups de treball definits en la Convenció.

Per tal d'assolir aquest objectiu, el procediment del grup de treball ha consistit en dues fases:

- En primer lloc, conjuntament amb l'enviament de la convocatòria de la reunió, es va enviar un formulari previ que havia de ser contestat pels participants de la segona sessió durant la setmana abans de la reunió
- Posteriorment, va tenir lloc la segona sessió del grup de treball durant la qual:
 - o es van recordar els resultats de la primera sessió mitjançant la presentació del resum del document de diagnosi,
 - o es van presentar els resultats de les respostes del formulari,
 - o i en una segona part, es va treballar en petits grups la concreció de les diferents actuacions de futur destacades al formulari.

Aquesta sessió de treball ha permès marcar uns primers esbossos de línies d'actuació, a partir dels quals s'han perfilat unes propostes d'actuació que, com a resultat dels grups de treball, són les **aportacions del grup de treball al futur document d'objectius estratègics de la Convenció Ajuntament + Sostenible**.

3. Resultats obtinguts de les respostes del formulari previ

Per tal de treballar prèviament a la sessió les possibles propostes d'actuació, cadascun dels membres del grup de treball va rebre un qüestionari abans de la reunió de treball. Aquest constava de 2 preguntes:

- **Qüestió 1.** De totes les actuacions recollides a la diagnosi, quines són per tu les tres que s'haurien de fer extensibles i obligatòries per tot l'Ajuntament en l'horitzó del 2012?
- **Qüestió 2.** Quina és per tu l'actuació de futur prioritària per cada un dels àmbits del grup de treball d'Ambientalització d'obres i construcció i rehabilitació d'edificis públics per a cadascun d'aquests àmbits específics:
 - o energia.
 - o materials i residus.
 - o aigua.
 - o gestió de contractació.
 - o execució d'obres.
 - o altres actuacions i/o projectes emblemàtics.

Com a resultat d'aquest treball previ, es van rebre un total de 9 respostes dels formularis i, en resum, els resultats obtinguts van ser els següents.

Respostes dels formularis a les qüestions plantejades	
Actuació (nombre de vegades proposades)	
Àmbit	Qüestió 1. Actuacions que haurien de fer extensibles i obligatòries per a tot l'Ajuntament en l'horitzó del 2012
Energia	<ul style="list-style-type: none"> • Eficiència energètica en la seva globalitat / Us energies renovables. (2)
Materials i residus	<ul style="list-style-type: none"> • Residus / Materials reciclats. (2) • Tolerància 0 al paper blanc no reciclat. (1)
Aigua	<ul style="list-style-type: none"> • Sostenibilitat en l'ús de l'aigua. (2)
Gestió de contractació	<ul style="list-style-type: none"> • Coordinació (interna) en la gestió – contractació. (4) • Incorporació sistemàtica de clàusules mediambientals en tots els plecs de redacció de projectes i contractació d'obres. (2) • Aprovar formalment un estàndard ambiental "Ajuntament de Barcelona" que haurien de complir tots els edificis municipals. Seria la marca ambiental "Ajuntament de BCN". (1)
Execució d'obres	<ul style="list-style-type: none"> • Control execució d'obres. (2) • Protecció efectiva de l'arbrat viari durant l'execució de l'obra pública. (2) • Protecció de l'avifauna en els edificis públics i privats que es rehabiliten o s'enderroquen. (2) • Compliment Decret d'Alcaldia Memòria Ambiental en tots els projectes de + 450.000€ (1) • Accessibilitat en obres. (1)
Altres actuacions i/o projectes emblemàtics	<ul style="list-style-type: none"> • Implantació de cobertes verdes als equipaments municipals. (1) • Gestió dels estanyes públics que tenen amfibis adequada a la seva conservació. (1) • Formació de tècnics obligatòria en aspectes mediambientals - Programa estratègic de formació. (1) • Redacció d'un Pla d'Acció o d'un Pla Estratègic de Sostenibilitat de cada Organització, Districte o Departament. (1)
Qüestió 2. Actuacions de futur prioritàries per cada un dels àmbits del grup de treball	
Energia	<ul style="list-style-type: none"> • Promoure la màxima racionalitat energètica (demanda i consum) / Eficiència global i tecnologies. • Facilitar la utilització de la energia elèctrica generada per les energies renovables. • Edificis: Establir un estàndard de consum energètic/m² per a cada tipologia d'edifici municipal. • Espai Públic: Ecoauditories en els espais públics.
Materials i residus	<ul style="list-style-type: none"> • Nous materials (Reciclat / Anàlisi cicle de vida). • Reutilització màxima dels residus de la construcció i informació generalitzada de les mesures a aplicar i procediments. • Anulació materials nocius. • Establir un estàndard màxim de Tones de CO₂/m² emeses a l'atmosfera amb motiu del cicle de vida dels materials per a les obres de nova planta i rehabilitació.

Respostes dels formularis a les qüestions plantejades

Àmbit	Actuació (<i>nombre de vegades proposades</i>)
<i>Aigua</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Sistemes sostenibles per l'ús (Eficiència, reguladors cisternes, aixetes temporitzades a tots els edificis Municipals). • Iniciar la reutilització de les aigües grises. • Minimitzar el consum en la construcció; buscar altres alternatives. • Informació dels sistemes d'aigües freàtiques per aplicar-ho a l'execució de projectes i obres d'espai públic i edificació; formació en els criteris de reg per degoteig.
<i>Verd i biodiversitat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Pla Estratègic del Verd. • Murs verds/ Corredors verds. • Noves espècies d'arbrat. • Protecció de l'arbrat / Protocol de seguiment basat en les NTE de jardineria per seguiment de les obres.
<i>Gestió i contractació</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Coordinació (interna) màxima + Comunicació. • Aprovar formalment un estàndard ambiental "Ajuntament de Barcelona" que haurien de complir tots els edificis municipals. • Incorporació sistemàtica de clàusules mediambientals en tots els plecs de redacció de projectes i de contractació d'obres (difondre plecs unificats). • Sensibilització / Formació de tècnics obligatòria en aspectes mediambientals - Programa estratègic de formació. • Creació de la Oficina de Gestió Ambiental (Mainteniment / Estàndard Amb. / Plecs / Execució Obres).
<i>Execució d'obres</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Incorporar / internalitzar estàndards d'ambientalització de les obres parametritzats (màxims / mínims de totes les variables ambientals). • Desenvolupar procediments i /o protocols pel control de les mesures mediambientals.
<i>Projectes emblemàtics</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Avinguda Diagonal. • Edifici Ona. • Tots els projectes de Biodiversitat. • Control mediambiental i pràctiques sostenibles transversals: figura de coordinació en cada Dep./Organització i dotació econòmica. • Planificar, executar i avaluar ambientalment els projectes i obres del PAM enlloc d'un "gran edifici sostenible".

Grup de Treball: ambientalització d'obres i construcció i rehabilitació d'edificis públics

7

Convenció Ajuntament+Sostenible

Durant la sessió de treball es van presentar els resultats obtinguts. En aquest sentit, en acabar es va obrir un torn obert de paraules als assistents per corregir, matissar i/o afegir qualsevol aspecte als resultats mostrats.

Seguidament, es va comentar l'aprovació del "Decret d'ambientalització de les Obres a la Ciutat de Barcelona", publicat en la Gasetta Municipal del 10 de novembre del 2009. Com a conseqüència, es va considerar prioritària la implementació coordinada del Decret als serveis i dependències municipals.

Tanmateix, un dels assistents va matissar la seva proposta de "Creació de l'Oficina de Gestió Ambiental" que incorporava propostes detallades per a la seva implementació, així com l'establiment de paràmetres ambientals comuns per a projectes d'edificació, espai públic i les actuacions de manteniment municipals.

4. Treball de grup per a la concreció d'actuacions consensuades

Durant la presentació de resultats es va observar que la majoria de les propostes d'actuació referents a vectors ambientals eren comunes en els àmbits de gestió i contractació, execució d'obres i projectes emblemàtics. Així mateix, es va concloure que la implementació del Decret d'ambientalització de les Obres a la Ciutat de Barcelona i l'establiment de paràmetres ambientals comuns comentats en el torn obert de paraules donava resposta i cobertura a gran part de les actuacions sectorials inicials.

Així doncs, les actuacions a detallar pels assistents a la sessió es van agrupar en 4 àmbits principals:

- Implementació de l'ambientalització d'obres.
- Establir estàndards ambientals per a edificis municipals (nova construcció i rehabilitació).
- Establir estàndards ambientals per a projectes en l'espai públic.
- Establir estàndards ambientals per a actuacions de manteniment.

En la concreció de les actuacions es van treballar les 3 primeres actuacions, una per cada subgrup de treball format, ja que es va considerar que la quarta era un tema propi del grup de treball d'estalvi i eficiència de recursos en edificis públics (manteniment d'edificis).

Els resultats dels subgrups de treball van ser els següents:

Resum de les actuacions proposades pel grup de treball		
Àmbit	Actuacions	Obligatori / Futur
Ambientalització d'obres	Implementació de l'ambientalització d'obres municipals.	Obligatori i futur
Estàndards ambientals	Establiment d'estàndards ambientals per a edificis municipals (nova construcció i rehabilitació).	Obligatori i futur
	Establiment d'estàndards ambientals per a projectes en l'espai públic.	Obligatori i futur

En cada actuació els participants del subgrup va respondre a les següents qüestions: com s'hauria de fer?, qui ho hauria de fer o hauria d'estar implicat?, amb quins recursos s'hauria de comptar? i finalment, quan s'hauria de fer?.

A continuació, es presenten en detall cadascuna de les actuacions proposades pel grup de treball per àmbit temàtic.

4.1. Ambientalització d'obres

En aquest àmbit es va definir una única actuació.

Actuació 1: Implementació de l'ambientalització d'obres

COM? Concretar quin és el procediment per dur a terme la proposta:

- Projecte: Notificació de la Novetat i incorporació d'un procediment, informació projectes, REP.
 - o Coordinació: millor coordinació d'actors ambientals.
 - o Definir responsabilitats i sistema de sancions clar.
- Control execució d'obres: Seguiment in situ, replanteig, → comitè mediambiental.
- Recordatori obligacions.
- Campanya sensibilització.

QUI? Concretar quins departaments o dependències hi han d'estar implicats i què han de fer:

- Tots els agents d'obres externs i interns.

AMB QUINS RECURSOS ECONÒMICS? Concretar quins són els recursos econòmics necessaris:

- No avaluat.

QUAN? Concretar el calendari d'actuació:

- No avaluat.

Grup de Treball: ambientalització d'obres i construcció i rehabilitació d'edificis públics

4.2. Establiment d'estàndards ambientals

En aquest àmbit es van definir dues actuacions.

Actuació 2: Establiment d'estàndards ambientals per a edificis municipals (nova construcció i rehabilitació)

COM? Concretar quin és el procediment per dur a terme la proposta:

- Normativa vigent: Codi Tècnic, Decret d'Ecoeficiència, etc.
- Actuar una mica més enllà de la normativa vigent.
- Manual del Manteniment: què canviar i perquè.
- Ecoauditories en edificis existents.
- Indicadors de consum: abans i després de les auditories.

QUI? Concretar quins departaments o dependències hi han d'estar implicats i què han de fer:

- Oficina de Gestió Ambiental.
- Mantenir el Grup de Treball Obres per donar continuïtat i finalitzar la temàtica.
- BIMSA, Urbanisme, Medi Ambient, Districtes.
- Externs: Col·legi d'Aparelladors, etc.

Grup de Treball: ambientalització d'obres i construcció i rehabilitació d'edificis públics

Actuació 2: Establiment d'estàndards ambientals per a edificis municipals (nova construcció i rehabilitació)

AMB QUINS RECURSOS ECONÒMICS? Concretar quins són els recursos econòmics necessaris:

- Personal per l'Oficina de Gestió Ambiental.
- Cost auditories.
- Cost material i ma d'obra per les accions correctores com a resultat de les auditories.

QUAN? Concretar el calendari d'actuació:

- Creació del Manual: 1 any.
- Oficina de Gestió Ambiental: 2 anys.

Grup de Treball: ambientalització d'obres i construcció i rehabilitació d'edificis públics

Actuació 3: Establiment d'estàndards ambientals per a projectes en l'espai públic

COM? Concretar quin és el procediment per dur a terme la proposta:

Establir estàndard ambiental que haurien de complir tots els projectes (protecció del sol, aigües freàtiques i pluvials, energia, materials, biodiversitat,...).

A partir de la determinació d'estàndards en tots els aspectes relacionats amb el medi ambient, concreció d'estàndards amb un *Checklist*:

- Mínims obligatoris:
 - o Fusta.
 - o materials reciclats.
 - o % verd.
 - o % diferents estrats de verd.
 - o permeabilitat sòl.
 - o reserva terra fèrtil.
 - o minimització moviment terres (coordinació altres obres).
- Recomanacions o mínims:
 - o Cicle de vida materials.
 - o Mobilitat – carril bici.
 - o Equipaments.
 - o Qualitat Espai d'Estada (ombres, bancs, jocs infantils...).
- Precisió del manteniment que requereix el projecte:

Grup de Treball: ambientalització d'obres i construcció i rehabilitació d'edificis públics

Actuació 3: Establiment d'estàndards ambientals per a projectes en l'espai públic

- o Estudi pluviometria.
- o Amb quin aigua es rega?
- o Amb quin sistema de reg?
- o Aigua que no s'envia a clavegueram (% permeabilitat).

QUI? Concretar quins departaments o dependències hi han d'estar implicats i què han de fer:

Definició del projecte i elaboració de *Checklist*:

- Urbanisme.
- Serveis Tècnics Districtes.
- Area de Medi Ambient (Estratègia, Recepció Projectes).
- Empreses Municipals.
- Col·legis professionals.
- Empreses / Contractistes.

AMB QUINS RECURSOS ECONÒMICS? Concretar quins són els recursos econòmics necessaris:

- Els recursos disponibles i necessaris.

QUAN? Concretar el calendari d'actuació:

- No avaluat.

Grup de Treball: ambientalització d'obres i construcció i rehabilitació d'edificis públics

5. Altres consideracions destacables

Un cop realitzat el treball en subgrups van exposar-se cadascuna de les propostes i la resta de participants va poder comentar, afegir o proposar modificacions sobre les concrecions proposades. Així doncs, les aportacions de la resta de participants ja estan incloses en la descripció de les actuacions.

D'altra banda també van comanar-se els següents aspectes.

1. El grup te diverses opinions sobre la incorporació de criteris ambientals en projectes emblemàtics: es considera que l'edifici Ona, per les seves característiques de disseny, no seria un exemple emblemàtic, però el projecte de la Diagonal sí que podria ser un bon exemple, tot i que aquest presenta una complexitat molt elevada.
2. Es decideix que fer un llistat de la normativa en vigor (Decrets d'Alcaldia), des del Programa A+S, com a actuacions obligatòries.
3. Es comenta la importància bàsica de realitzar formació als tècnics municipals en temes:
 - de materials pera la construcció més sostenibles.
 - d'ambientalització de projectes de nova edificació.
 - de certificació energètica d'edificis.
 - d'ambientalització d'obres.
4. Es destaca la necessitat d'ambientalitzar els plecs dedicats a les obres (modificació de plecs tipus), als edificis (projecte, execució...).

5. Es ressalta l'interès per mantenir el grup de treball, tot i que potser separant el grup per àmbits més específics.

6. Aportacions del grup de treball al document final de la Convenció A+S

Durant la sessió de treball del grup d'ambientalització d'obres i construcció i rehabilitació d'edificis públics van sorgir 3 propostes d'actuació, descrites als apartats anteriors.

Tanmateix, des del Pla A+S, s'ha realitzat un treball posterior de reorganització d'aquestes actuacions per tal d'articular-les, fer-les més funcionals i encabir-les en l'objectiu final d'aquestes sessions: obtenir un llistat d'actuacions de caràcter obligatori i/o de futur que puguin coordinar-se amb altres actuacions procedents de la resta de grups de treball i, així, poder definir les línies d'acció a incorporar al document final de la Convenció Ajuntament + Sostenible.

Així, les propostes d'actuacions aportades per grup de treball d'ambientalització d'obres i construcció i rehabilitació al document final es descriuen a continuació. Tanmateix, el seus continguts desenvolupats es relacionen als "com" de les actuacions originals de les quals prenen referència.

AMBIENTALITZACIÓ D'OBRES

- **Actuació 1. Implementació de l'ambientalització d'obres.** Difusió del nou *Decret d'ambientalització de les Obres a la Ciutat de Barcelona* per tal d'implantar els seus criteris en totes les futures obres a realitzar a la ciutat, mitjançant la nova guia d'ambientalització d'obres, formació i altres; a la vegada que afavorir la coordinació entre els diferents actors que treballaran amb la norma. *[ACTUACIÓ OBLIGATÒRIA]*
- **Actuació 2. Gestió i consolidació de l'ambientalització d'obres.** Paral·lelament al procés d'implantació del *Decret d'ambientalització d'obres* caldrà consolidar els procediments i alhora crear instruments per garantir la seva correcta execució com, per exemple, la creació d'un comitè ambiental, la realització de seguiments *in situ*, ecoauditories, establiments d'indicadors de consum, entre d'altres. *[ACTUACIÓ DE FUTUR]*

ESTÀNDARDS AMBIENTALS EN LA CONSTRUCCIÓ, REHABILITACIÓ I PROJECTES EN L'ESPAI PÚBLIC

- **Actuació 3. Compliment dels estàndards normatius vigents.** Treballar per garantir el compliment en tots els àmbits les normatives vigents, tant a nivell estatal i autonòmic: Codi Tècnic de l'Edificació, Decret d'Ecoeficiència..., com a nivell municipal: Decrets d'Alcaldia. *[ACTUACIÓ OBLIGATÒRIA]*
- **Actuació 4. Creació d'estàndards d'excel·lència ambiental.** La normativa vigent fixa uns mínims obligatoris. Tanmateix, l'Ajuntament de Barcelona hauria d'apostar per anar més enllà de la normativa vigent i crear uns estàndards ambientals i d'eficiència energètica d'excel·lència per complir en les seves actuacions: nous edificis o projectes. *[ACTUACIÓ DE FUTUR]*

7. Sinergies de les actuacions entre grups de treball

El present apartat té per objectiu l'anàlisi de cadascuna de les actuacions aportades pel grup de treball d'ambientalització d'obres i construcció i rehabilitació d'edificis públics al document final de la Convenció A+S i la identificació de possibles sinergies entre les actuacions d'aquest grup amb les de la resta. Com a recordatori, els grups de treball són els següents.

- **Grup de treball 1 (GT1): Construcció, obres i rehabilitació d'edificis públics.**
- Grup de treball 2 (GT2): estalvi i eficiència de recursos en edificis públics (manteniment d'edificis).
- Grup de treball 3 (GT3): Coordinació del Pla juntament + Sostenible amb altres programes i actuacions municipals.
- Grup de treball 4 (GT4): La dimensió social de l'Ajuntament + Sostenible.
- Grup de treball 5 (GT5): L'Ajuntament + Sostenible, el dia a dia.

A continuació, es presenta una taula on s'identifiquen els punts en comú entre les actuacions del present grup de treball i la resta.

Identificació de sinergies entre les actuacions proposades i la resta de grups proposats					
Àmbit	Actuacions	Sinergies			
		GT2	GT3	GT4	GT5
Ambientalització d'obres	Actuació 1. Implementació de l'ambientalització d'obres.			X	X
	Actuació 2. Gestió i consolidació de l'ambientalització d'obres.				
Estàndards ambientals en la construcció, rehabilitació i projectes en l'espai públic	Actuació 3. Compliment dels estàndards normatius vigents.	X			X
	Actuació 4. Creació d'estàndards d'excel·lència ambiental.	X			X

ANNEX 1: Fotografia del grup

